

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاحیه بند (الف) ماده (۴۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه

جمهوری اسلامی ایران»

مقدمه

طرح «اصلاح بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» با این استدلال که والدین و همسران شهدا نیز به اندازه فرزندان از فقدان فرزند و همسر صدمه دیده‌اند، ولی از مزایایی که بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم به فرزندان شهدا داده محروم هستند، درصدد است تا بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم را به گونه‌ای اصلاح کند که امتیازات و مزایایی که این بند به فرزندان شهدا داده است به والدین و همسران شهدا نیز تسری یافته و رفع تبعیض شود. یادآور می‌شود که بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم اشعار می‌دارد که «فرزندان شهدا از کلیه امتیازات و مزایای مقرر در قوانین و مقررات مختلف برای شخص جانباز پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر نیز به استثنای تسهیلات خودرو و حق پرستاری و کاهش ساعت کاری برخوردارند». امتیازات ناشی از این بند شامل وابستگان فرزند شهید نمی‌شود.

مشخصات طرح

دوره نهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۵۹۸

شماره چاپ:

۱۵۳۰

تاریخ چاپ:

برخی از مزایای پیشنهادی طرح برای والدین و همسران شهدا

مطابق با قوانین و مقررات موجود برخی از امتیازات و مزایای جانبازان ۵۰ درصد که طرح خواستار تسری آن به والدین و همسران شهدا است (به غیر از حق پرستاری، تسهیلات خودرو و کاهش ساعت کاری که مستثنا شده است) به شرح زیر است:

معاونت پژوهش‌های

اجتماعی - فرهنگی

دفاتر:

مطالعات اجتماعی

مطالعات حقوقی

مطالعات بخش عمومی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۴۴۴۸

تاریخ انتشار:

۱۳۹۴/۶/۲۸

محتوا قانون یا مقرر	منبع قانون یا مقرر	مزایا و امتیازات
دولت موظف است به منظور حمایت از سلامت جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر و جانبازان اعصاب و روان و شیمیایی به تشخیص کمیسیون پزشکی بنیاد و براساس شدت و نوع ضایعات ناشی از مجروحیت و میزان ساعت کاری که از جانبازان مراقبت می‌شود، نسبت به برقراری و پرداخت حق پرستاری و حق همیاری بر مبنای حداقل دستمزد ماهیانه کارگران اقدام و اعتبار مورد نیاز را در لوایح بودجه سنواتی منظور نماید.	ماده (۲۶) - قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران	حق همیاری
جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر که به تفکیک منطقه محل سکونت از طرف بنیاد معرفی می‌شوند را از پرداخت هزینه برق مصرفی در مناطق غیرگرمسیری تا ۸۰ کیلو وات ساعت در ماه و در مناطق گرمسیری تا ۱۰۰ کیلو وات ساعت در ماه معاف نماید و برای مصارف بالاتر مطابق تعرفه سایر مشترکان خانگی عمل نماید.	بند «الف» ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان مصوب ۱۳۷۹/۰۸/۱۵	معافیت از پرداخت هزینه برق مصرفی

مزایا و امتیازات	منبع قانون یا مقررہ	محتوا قانون یا مقررہ
سهمیه حج تمتع	ماده (۹) آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان مصوب ۱۳۷۹/۰۸/۱۵	سازمان حج و زیارت موظف است سالیانه تا هزار سهمیه برای اعزام جانبازان بالاتر از بیست و پنج درصد (۲۵٪) به حج تمتع با اولویت بخشیدن به جانبازان بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) اختصاص دهد.
دریافت خط تلفن و موبایل خارج از نوبت	ماده (۱۲) آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳) قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان مصوب ۱۳۷۹/۰۸/۱۵	وزارت پست و تلگراف و تلفن موظف است در صورت وجود امکانات فنی یک خط تلفن ثابت به جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و یک خط تلفن همراه به جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر (خارج از نوبت‌های معمول) مشروط بر اینکه قبلاً تلفن خارج از نوبت نگرفته باشند واگذار نماید. و در تبصره «۱» این ماده بیان شده است «چنانچه جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر به جای تلفن همراه، تقاضای تلفن ثابت نمایند، وزارت مزبور موظف به تأمین تقاضای آنان می‌باشد».
بیمه مضاعف	بخش «ب» ماده (۵۱) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵	«تأمین صددرصد (۱۰۰٪) حق سرانه جانبازان و نیز بیمه مضاعف جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و به بالا، موضوع قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور مصوب ۱۳۷۳ بر عهده دولت است.
اعطای ترفیع پایه برای اعضای هیئت علمی بین ۷ تا ۱۱ پایه	آیین‌نامه اداری، استخدامی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی وابسته	جانبازان ۵۰٪ - ۵۹٪ از کارافتادگی = ۷ پایه ترفیع جانبازان ۶۰٪ - ۶۹٪ از کارافتادگی = ۹ پایه ترفیع جانبازان ۷۰٪ به بالا = ۱۱ پایه ترفیع
دریافت بورس تحصیلی داخل و خارج	بند «ه» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم	«ه» - بورس تحصیلی داخل و خارج کشور به جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر، آزادگان با حداقل پنج سال اسارت و فرزندان شهدا و در خصوص اعزام به خارج مشروط به شرایط علمی موضوع قانون اعزام دانشجویان به خارج از کشور اعطا می‌شود.
استخدام رسمی به عنوان عضو هیئت علمی در دانشگاه‌ها به صرف داشتن مدرک دکتری و با لحاظ سوابق قبلی در پایه و بدون محدودیت سنی	بند «ز» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم	«ه» - دانشگاه‌ها و مراکز و مؤسسات آموزشی و پژوهشی و وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مکلفند حداقل ده درصد (۱۰٪) اعضای هیئت علمی مورد نیاز خود را از بین جامعه ایثارگران شامل رزمندگان با بیش از ۶ ماه حضور داوطلبانه در جبهه، جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪)، آزادگان بالای سه سال اسارت، فرزندان جانبازان بالای پنجاه درصد (۵۰٪)، فرزندان شهدا و فرزندان آزادگان با بیش از سه سال اسارت که دارای مدرک دکترای تخصصی مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشند، حسب مورد از طریق استخدام و یا موافقت با انتقال کارکنان دیگر دستگاه‌ها یا تبدیل وضعیت کارکنان غیرهیئت علمی تأمین و از ابتدا آنان را به صورت عضو هیئت علمی رسمی قطعی با احتساب سوابق آموزشی، پژوهشی و اجرایی مرتبط و تأثیر آن در پایه و مرتبه علمی بدون الزام به رعایت شرط سنی و آزمون استخدام نمایند.

محتوا قانون یا مقررہ	منبع قانون یا مقررہ	مزایا و امتیازات
ایثارگران شامل رزمندگان با بیش از ۶ ماه حضور داوطلبانه در جبهه، جانبازان بالای ۲۵ درصد، آزادگان بالای ۳ سال اسارت، فرزندان جانبازان بالای ۵۰ درصد، فرزندان شهدا و فرزندان آزادگان با بیش از ۳ سال اسارت مشمول محدودیت سنی نمی‌باشند.	تبصره «۶» آیین‌نامه اداری، استخدامی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و الحاقات بعدی آن	عدم محدودیت سنی برای جذب در هیئت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی
کارفرمایان موظفند در صورت پذیرفته شدن کارگران ایثارگر در دانشگاه‌ها یا مراکز آموزش عالی یا مدارس و دبیرستان‌های وزارت آموزش و پرورش برابر برنامه تحصیلی اعلام شده از سوی مراکز یاد شده و با رعایت فواصل زمانی رفت و برگشت آنان از محل تحصیل تا کارگاه و بالعکس با مأموریت آموزشی کارگران ایثارگر با پرداخت مزد و مزایای متعلقه موظف، موافقت کنند. کارفرمایان می‌توانند در صورت تشخیص، با مأموریت، آموزشی کارگران جانباز پنجاه درصد (۵۰٪) به بالا و رزمندگان و آزادگان با اسارت بیش از سه سال، به صورت تمام‌وقت موافقت کنند. در صورتی که محل تحصیل پذیرفته‌شدگان دانشگاه‌ها یا مراکز آموزش عالی در شهری غیر از شهر محل استقرار کارگاه باشد، سال تحصیلی ملاک محاسبه است.	ماده (۴) آیین‌نامه اجرایی قانون اعطای امتیازات ایثارگری و اشتغال در مناطق جنگی و جنگ‌زده به کارگران مشمول قانون کار به شماره: ۷۵۲۳۷/ت/۱۳۷۸/۰۳/۱۸ هـ ۱۹۸۰۳ مورخ	ارائه مأموریت آموزشی تمام‌وقت با پرداخت مزد و مزایای متعلقه موظف
وزارت مسکن و شهرسازی موظف است تا پایان برنامه، مسکن جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر، جانبازان بیست‌وپنج درصد (۲۵٪) تا پنجاه درصد (۵۰٪) را که حداقل دو سال سابقه حضور در جبهه داشته‌اند و همچنین آزادگان و فرزندان شهدا و جانبازان هفتاد درصد (۷۰٪) و بالاتر فاقد مسکن را در صورتی که قبلاً از زمین یا مسکن دولتی استفاده نکرده‌اند تأمین نماید.	بند «ل» ماده (۴۶) قانون برنامه پنجم	تأمین مسکن
کلیه دستگاه‌های اجرایی مشمول این قانون موظفند به شهدا و جانبازان بیست‌وپنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و آزادگان شاغل مبلغی معادل بیست‌وپنج درصد (۲۵٪) حداقل حقوق کارکنان دولت را که هر سال توسط دولت تعیین می‌شود. به‌عنوان فوق‌العاده ایثارگری به طور ماهیانه پرداخت نماید.	ماده (۵۱) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران	دریافت فوق‌العاده ایثارگری ماهیانه معادل ۲۵ درصد حقوق در صورت اشتغال
«ه»- دولت مکلف است از محل اعتبارات بنیاد شهید و امور ایثارگران به جانبازان و آزادگان غیرحالت اشتغال معسر فاقد درآمد که براساس قوانین نیروهای مسلح مشمول دریافت حقوق وظیفه نمی‌باشند تا زمانی که فاقد شغل و درآمد باشند، ماهیانه کمک معیشت معادل حداقل حقوق کارکنان دولت پرداخت کند.	بند «ه» تبصره ۱۵ قانون بودجه ۱۳۹۴	دریافت کمک معیشت معادل حداقل حقوق کارکنان دولت در صورت معسر بودن

ارزیابی طرح

۱. فلسفه وجودی بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم توسعه که فرزندان شهدا را مشمول مزایای قانونی جانبازان ۵۰ درصد کرده است جلوگیری از تضييع حقوق آنها بوده است، زیرا برخی از خدماتی که بنیاد شهید و امور ایثارگران به فرزندان شهدا ارائه می‌کرده است منوط به قرار داشتن فرزند تحت تکفل مادر (همسر شهید) بوده است. از این رو زمانی که فرزند به واسطه اشتغال و یا ازدواج از تکفل خارج شود از برخی خدمات محروم می‌شود. از سویی دیگر چنانچه همسر شهید ازدواج می‌کرد بیم آن می‌رفت که بخشی از تسهیلاتی که مختص فرزندان شهید است در امور دیگری مانند همسر و فرزندان جدید هزینه گردد و در نتیجه مشکلاتی را برای فرزند یا فرزندان شهید به وجود آورد. از این رو با الحاق بند «الف» به ماده (۴۴) تلاش شده است از چنین تضييعی جلوگیری به عمل آید. این در حالی است که چنین وضعیتی در خصوص والدین و همسران شهدا موضوعیت ندارد.
۲. طرح در حالی خواستار بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم و تسری مفاد آن به والدین و همسران شهداست که خود بند «الف» اصلاحیه‌ای است بر برخی قوانین و مقررات حوزه ایثارگران و از این رو چنانچه ادله مورد توجه طرح صائب به نظر می‌رسید اساساً در هنگام تدوین بند «الف» به آن توجه می‌شد.
۳. تسری بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم توسعه به همسران و والدین شهدا با این استدلال که سبب رفع تبعیض بین آنها و فرزندان شهدا شود، صرفنظر از آنکه اساساً با توجه به آنچه در بند «۱» گفته شد نادرست است، به منزله اعمال تبعیض به جانبازان کمتر از ۵۰ درصد و خانواده‌های آنان است که از مزایای گفته شده محروم هستند در حالی که شرایط بسیاری از آنها تفاوت معناداری با جانبازان ۵۰ درصد ندارد. مضاف بر آن به نوعی تبعیض نسبت به سایر ایثارگران از جمله آزادگان و رزمندگان است که از مزایای گفته شده محروم هستند. به دلایل مفاد طرح، مغایر بند «۹» اصل سوم قانون اساسی (رفع تبعیضات ناروا) به شمار می‌رود.
۴. برخوردار کردن همسران و والدین شهدا از مزایای در نظر گرفته شده برای جانبازان (خدماتی که برخی از آنها در جدول آورده شده است) به منزله تسری مزایا برای حدود ۲۳۶۸۹۲ نفر است که پرواضح است هزینه‌های زیادی را برای دولت در برخواهد داشت. از این رو با توجه به در نظر گرفته نشدن محل تأمین منابع مالی مغایر اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی قلمداد می‌شود.
۵. با مبنا قراردادن دلایل توجیهی طرح می‌توان چنین استدلال کرد که هر جا قانونگذار برخوردار از خدماتی را محدود به گروه خاصی از ایثارگران کرده است، باید شرایط شمول برداشته شود. در حالی که قانونگذار با لحاظ فلسفه‌ای برخوردارهای را مشروط و محدود به گروه خاصی از ایثارگران کرده است و اتفاقاً برداشتن شرایط شمول عین نابرابری و تبعیض است.
۶. طرح مورد بحث در حالی در پی اصلاح موادی از قانون برنامه پنجم توسعه است که اولاً در آستانه پایان یافتن دوره زمانی قانون برنامه پنجم هستیم و تدوین برنامه ششم در دستور کار قرار دارد، در ثانی وفق بند «د» ماده (۱۲۰) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی نیاز به نصاب رأی‌گیری معادل اکثریت دوسوم نمایندگان حاضر را دارد.

نتیجه‌گیری

با توجه به فلسفه‌ای که در هر یک از قوانین و مقررات حوزه ایثارگران برای مشمول کردن بخشی از ایثارگران و غیرمشمول کردن برخی دیگر در نظر گرفته شده است، اصلاح بند «الف» ماده (۴۴) قانون برنامه پنجم توسعه عملاً به منزله بی‌توجهی به فلسفه شمول یا عدم شمول هر یک از قوانین و مقررات یاد شده و در نتیجه از بین رفتن مبانی استدلالی آن از یک سو و اعمال تبعیض نسبت به سایر ایثارگران از سویی دیگر است. ضمن آنکه به دلیل هزینه‌های بسیاری که متوجه دولت می‌کند مغایر اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی است. از این رو پیشنهاد می‌شود طرح مسکوت مانده و در صورت نیاز، این موضوع در برنامه ششم توسعه مد نظر قرار گیرد.